

Anton en Helene Kröller-Müller op een ongedateerde foto.

Anton en Helene krijgen ieder hun boek

We weten al het nodige over leven en werk van de Kröllers, grondvesters van het befaamde museum en park op de Hoge Veluwe, maar nog niet alles. Dat kan veranderen. Er komen biografieën aan. Voor Anton én Helene.

Door HANS GULPEN

OTTERLO • Het worden twee totaal verschillende boeken, als we op de schrijfsters mogen afgaan. Kunsthistorica Eva Rovers werkt aan een biografie van Helene Kröller-Müller, de vrouw die aan de wieg stond van de beroemde kunstverzameling en bijbehorend museum in Otterlo; historica Shirley Haasnoot beschrijft leven en werk van An-

ton Kröller, havenbaron, rijkste man van Nederland in zijn tijd én echtgenoot van Helene. De biografie van Helene (1869-1939) zal, zegt Rovers, voor een wezenlijk deel in het teken staan van de kunst. „Ik beschouw Helene als een trendsettende verzamelaar van moderne kunst in het begin van de twintigste eeuw. Het was voor die tijd zonder meer revolutionair om Van Goghs te kopen. Verzamelaars hadden nog vooral belangstelling voor 17de-eeuwse meesters en de Haagse School. Terwijl zij meteen de grote waarde onderkende van moderne schilders als Mondriaan.”

Maar de biografie zal niet alleen over die kant van Helene gaan.

Rovers wil een zo compleet mogelijk beeld geven van het leven van de als ernstig, gedisciplineerd en idealistisch bekend staande vrouw. „Ik ga geen boek voor kunsthistorici schrijven. Helene was meer dan alleen verzamelaar. Ze was een boeiende, sterke vrouw die op haar negentiende uit Duitsland naar Nederland kwam en zich in een mum van tijd hier een plaats wist te veroveren. Ze bestierde niet alleen een huishouden, maar legde ook een grote belangstelling aan de dag voor literatuur, filosofie en maatschappelijke kwesties.”

De studie die Shirley Haasnoot maakt van Anton (1862-1941) moet uitmonden in een bedrijfsbiografie. Het wordt, zegt de

schrijfster, een boek a la de biografie van Anton Philips, waarin ook een belangrijke rol is weggelegd voor de onderneming. In dit geval is dat Müller en Co, de scheepvaart- en handelsfirma die door Heiene's vader werd gevestigd en die Anton verder uitbouwde. Tot het bedrijf in de tweede helft van de jaren twintig aan de rand van de afgrond kwam te verkeren. De berooide Kröllers hadden hun kunstcollectie en onroerend goed op de Hoge Veluwe toen al ondergebracht in een stichting en konden via een regeling met de staat in Otterlo blijven wonen. Waarom niet één boek over beide echtelieden? Omdat, zeggen de twee door het Biografie Instituut van de Rijksuniversiteit

Groningen aangestelde auteurs, de levens van Anton en Helene daarvoor te zeer van elkaar verschilden. Haasnoot: „Beide waren zulke uiteenlopende en markante persoonlijkheden - ieder opererend in een heel eigen levenssfeer - dat elk zijn biografie meer dan waard is.” De historici, die over vier jaar op hun biografieën hopen te promoveren, denken veel onbekend feitenmateriaal over de Kröller-Müllers te kunnen presenteren. Zij zijn de eersten die inzage krijgen in de 'kist' van kunstverzamelaar Sam van Deventer. Pas onlangs is het archief van deze huisvriend en zakenpartner van de Kröllers door zijn familie ter beschikking gesteld.